

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **MUDr. D. B.**, bývajúceho v B., proti odporcovi **npor. Mgr. K. S.**, pracovisko O. R. P. Z. B., **o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 50 C 243/2008, o návrhu na vylúčenie sudkýň Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 14 Co 118/2010, takto

r o z h o d o l :

Sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. K. J., Mgr. B. B. a JUDr. B. J. **n i e s ú v y l ú č e n é** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 14 Co 118/2010 (vec Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 50 C 243/2008).

O d ô v o d n e n i e

Sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. K. J. (predsedníčka senátu) Mgr. B. B. a JUDr. B. J. dňa 16. apríla 2010 predložili vec predsedníčke súdu s oznámením o dôvodoch, pre ktoré sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania veci. Uviedli, že osoba navrhovateľa v predmetnom konaní je totožná s osobou, ktorá dňa 13.10.2009 podala na Okresnom súde Bratislava II žalobu na ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy proti ním ako členkám senátu 14 Co ako aj proti sudkyňi Okresného súdu Bratislava II. Konanie je vedené pod sp. zn. 19 C 97/2009 a nebolo ukončené.

Predsedníčka Krajského súdu v Bratislave predložila vec podľa § 15 ods. 1 O.s.p. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o námietke zaujatosti z dôvodu, že nie je dôvod pochybovať o zaujatosti sudkýň. V tejto súvislosti poukázala aj na stanovisko predsedníčky občianskoprávneho kolégia zo dňa 19. apríla 2010, ktoré vo fotokópii pripojila a z ktorého vyplynulo, že v konaní proti ním vedenom, uvedené sudkyne nevystupovali

aktívne, inak by poznali stav konania, pretože označená vec bolo právoplatne ukončená dňa 22.2.2010, preto je otázne, či im vôbec bol doručený návrh na začatie konania a rozhodnutie vo veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený v zmysle § 16 ods.1 O.s.p. posudzoval predloženú vec z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods.1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť (§ 14 až § 16 O.s.p.) sa v občianskom súdnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústavy). Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadšžania určitej procesnej strane).

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadšžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že podľa platnej a účinnej právnej úpravy možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

I keď zákon v § 14 ods. 1 O.s.p. spája vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania vo veci nielen so skutočne preukázanou zaujatosťou, ale aj vtedy, ak možno mať čo i len pochybnosť o ich nezaujatosti [viď tiež zásady prijaté judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorých spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná ("justice must not only be done, it must also be seen to be done")], nemožno prehliadať, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z významnej ústavnej zásady, že nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 ústavy). Vzhľadom na to možno vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci len celkom výnimočne a zo skutočne závažných dôvodov, ktoré mu zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom objektívne, nezaujato a spravodlivo.

Z vyššie uvedeného vychádza aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá rozoznáva subjektívne hľadisko nestrannosti sudcu, zahrňujúce osobné presvedčenie a správanie sudcu vo veci a hľadisko objektívne, založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akýchkoľvek pochybností o zaujatosti sudcu (napr. Saraiva de Carvalho proti Portugalsku, 1994, Gautrin a ďalší proti Francúzsku, 1998). Preto k vylúčeniu sudcov z prejednávania a rozhodovania veci môže dôjsť len vtedy, keď ich vzťah k veci, k účastníkom alebo ich k zástupcom dosiahne takú intenzitu, že nebudú schopní nezávisle a nestranne rozhodovať (II ÚS 105/01, Sbírka nálezů a usnesení ÚS ČR, sv. 23, nález č. 98, str. 11).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlišuje aj pri svojom rozhodovaní (viď napríklad Piersack c. Belgicko).

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Nestrannosť z hľadiska správania sudcu je vlastne nedostatok subjektívnej nezaujatosti, o ktorom svedčí správanie sudcu (Boekmans c. Belgicko). Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti.

Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt c. Belgicko). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar c. Spojené kráľovstvo).

Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (vid' tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z vyššie uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom

alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Pri posudzovaní dôvodnosti namietanej zaujatosti sudkýň vyplývajúcej z ich oznámenia o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu vecí, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky analýza skutočností uvádzaných v oznámení sudkýň, neumožňujú objektívne a ani subjektívne prijatie záveru, že JUDr. K. J., Mgr. B. B. a JUDr. B. J. sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania vecí.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje predovšetkým na to, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1 ústavy). Nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 veta prvá ústavy).

V Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy (čl. 141 ods. 1 ústavy). Súdnicstvo sa vykonáva na všetkých stupňoch oddelene od iných štátnych orgánov (čl. 141 ods. 2 ústavy). Sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Sudca skladá do rúk prezidenta Slovenskej republiky tento sľub: „Sľubujem na svoju česť a svedomie, že sa budem spravovať ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, a zákonmi, budem vykladať zákony a rozhodovať podľa svojho najlepšieho presvedčenia, nezávisle a nestranne“ (čl. 144 ods. 1 ústavy).

Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vyplýva povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K účastníkom konania je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k prejednávánemu prípadu, účastníkom konania a ich zástupcom vždy vecný, profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva.

O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám. Pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností. Musí mať dostatok schopnosti ovládať nielen svoje konanie, ale tiež sféru svojich vnútorných pocitov. Nesmie dopustiť, aby v ňom niektorá skutočnosť týkajúca sa prejednávanej veci vyvolala pocity zakladajúce pomer, so zreteľom na ktorý by vznikali pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Súčasťou takto vnímaného vecného prístupu sudcu k prejednávanej veci a účastníkom konania je tiež jeho schopnosť vyrovnáť sa vnútorne s prípadnými námietkami účastníkov v priebehu konania a s eventuálnou kritikou jeho konania (napríklad aj zo strany médií).

V danom prípade z námietky zaujatosti zo strany sudkýň vyplýva, že existenciu vzťahu vylučujúceho ich z prejednávania a rozhodovania veci vidia v okolnostiach obdobnej (rovnakej) povahy. Skutočnosti uvedené v oznámení, z ktorých vyvodzujú označené sudkyne

svoju zaujatosť, spočívajúce v tom, že navrhovateľ v tomto konaní podal proti ním v inom súdnom konaní návrh na ochranu osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy, ktorého konania sa osobne ani nezúčastnili a toto konanie bolo bez ich vedomosti (viď stanovisko predsedníčky občianskoprávneho kolégia zo dňa 19. apríla 2010), právoplatne ukončené dňa 22. februára 2010, t.j. temer dva mesiace pred oznámením o ich zaujatosti predsedníčke krajského súdu, podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nemôžu objektívne spôsobiť vznik pochybnosti o nezaujatosti v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje aj na to, že sama skutočnosť, že sudca sa zo svojich subjektívnych hľadísk „cíti zaujatý“ buď vo vzťahu k účastníkovi alebo že sa zo svojho osobného pohľadu domnieva, že v jeho prípade môžu vzniknúť pochybnosti o jeho nezaujatosti vo vzťahu k účastníkovi, nezakladá ale bez ďalšieho dôvod pre vylúčenie tohto sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, a to najmä nie vtedy, ak okolnosti, z ktorých sudca subjektívne vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o jeho nezaujatosti prístupe, nie sú ničím objektivizované alebo ak objektívne nemôžu viesť k legitímnym pochybnostiam o jeho nezaujatosti alebo ak sú vyvážené takými okolnosťami objektívnej povahy, so zreteľom na ktoré jestvuje dostatočná záruka, že iný sudca nachádzajúci sa v rovnakej alebo obdobnej situácii by nemohol byť zaujatý a vylučoval by objektívnu oprávnenosť obavy z nedostatku nestrannosti súdneho rozhodovania. Všeobecné záruky takéhoto charakteru vyplývajú v právnom poriadku Slovenskej republiky predovšetkým z ústavne zakotveného nezávislého postavenia sudcu ako reprezentanta súdnej moci v demokratickej spoločnosti.

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky neexistuje žiadny dôvod objektívnej povahy, so zreteľom na ktorý by mohli vzniknúť pochybnosti o tom, že sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. K. J., Mgr. B. B. a JUDr. B. J. budú voči účastníkom konania postupovať nezaujato, neutrálne, a že vec objektívne – podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia – posúdia so zreteľom na všetky skutočnosti významné pre rozhodnutie.

Preto z týchto dôvodov rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že JUDr. K. J., Mgr. B. B. a JUDr. B. J. nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

V Bratislave 29. apríla 2010

**JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská